

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำนาของเกษตรกรบ้านยาง

ตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

Cost and Compensation Analysis from Rice Farming of the Farmers

in Ban Yang, Ban Yang Sub-District, Muang District, Buriram Province

ทิพย์สุตา ทาสีดำ

Thipsuda Thasedom

อาจารย์ สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อีเมล: far_1820@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

10 มีนาคม 2565

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised)

27 มีนาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

31 มีนาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุน ผลตอบแทน และวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำนาของเกษตรกรบ้านยาง ตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกเกษตรกรบ้านยาง จำนวน 57 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ต้นทุนจากการทำนาของเกษตรกรบ้านยาง พบว่ามีต้นทุนเฉลี่ย/ไร่ จำนวน 3,592 บาท โดยแยกเป็นวัตถุดิบ เฉลี่ย/ไร่ จำนวน 1,013 บาท ค่าแรงงาน เฉลี่ย/ไร่ จำนวน 1,022 บาท ค่าใช้จ่ายในการผลิต เฉลี่ย/ไร่ จำนวน 1,482 บาท และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เฉลี่ย/ไร่ จำนวน 75 บาท 2) ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนของเกษตรกรบ้านยาง พบว่า มีรายได้เฉลี่ย/ไร่ จำนวน 6,283 บาท โดยแยกเป็นรายได้จากการจำหน่าย จำนวน 5,299 บาท และรายได้จากการบริโภค จำนวน 984 บาท และ วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน พบว่า เกษตรกรบ้านยาง มีรายได้โดยภาพรวม จำนวน 5,962,507 บาท มีต้นทุนจากการผลิต จำนวน 3,337,269 อัตรากำไรขั้นต้น 44.03 % และอัตรากำไรสุทธิ 42.84 %

คำสำคัญ ต้นทุนจากการทำนา, ผลตอบแทนจากการทำนา, การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน

ABSTRACT

This research work aimed to study cost and compensation and to consider cost and compensation from the rice farming of the farmers in Ban Yang, Ban Yang Sub-District, Muang District, Buriram Province. The research data were collected from 57 of Ban Yang's farmers using an interview form as a tool. The statistics used in this work included percentages and mean. As a result, 1) the cost

analysis from the rice farming of Ban Yang's farmers found 3,592 baht a rai for the average cost, which could be classified for the raw material cost (1,013 baht/rai), labor cost (1,022 baht/rai), production cost (1,482 baht/rai), and operating expense (75 baht/rai). 2) The result of compensation analysis of the Ban Yang's farmers revealed 6,283 baht a rai for the average income, which could be classified as the revenue from rice sales (5,299 baht/rai) and the income from the consumption (984 baht). The overview of cost and compensation analysis found that Ban Yang's farmers obtained a total income of 5,962,507 baht, having the cost of farming (3,337,269 baht), gross profit margin (44.03%), and net profit margin (42.84%).

Keywords: Cost of farming, Compensation of farming, Cost and compensation analysis

บทนำ

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย เป็นส่วนหนึ่งของการบริโภคภายในประเทศและส่งออกในตลาดโลก การผลิตข้าวมีแนวโน้มมากกว่าความต้องการของตลาดโลก เนื่องจากผลของการควบคุมจำนวนประชากรในประเทศต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา นอกจากนี้ เทคโนโลยีในการผลิตข้าวมีความก้าวหน้ามากขึ้นที่ทำให้ประเทศผู้ซื้อข้าวสามารถผลิตข้าวใช้ในประเทศได้มากขึ้น จึงส่งผลให้ปริมาณการนำเข้าข้าวจากไทยจึงลดลง ข้าวเป็นสินค้าเกษตรที่มีเป้าหมายเพื่อการส่งออก ดังนั้นราคาข้าวจะถูกกำหนดจากปริมาณความต้องการและปริมาณข้าวในตลาดโลกถ้าปริมาณข้าวมีมากกว่าความต้องการราคาข้าวในตลาดโลกจะลดลง และราคาข้าวในประเทศไทยก็จะลดลงด้วย (เมธี เจริญสุข และอนุพล อุ่นอ้าย, 2562)

แนวโน้มเศรษฐกิจการเกษตรปี 2564 คาดว่าจะขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 1.5 เมื่อเทียบกับปี 2563 โดยมีปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ปริมาณน้ำฝนที่เพิ่มขึ้นตั้งแต่ปลายปี 2563 ต่อเนื่องถึงปี 2564 ทำให้ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำที่สำคัญและในแหล่งน้ำตามธรรมชาติมากขึ้นเพียงพอสำหรับการเพาะปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และทำประมงรวมถึงสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยมากขึ้น และการเริ่มต้นฤดูฝนที่เร็วกว่าปี 2563 ทำให้เกษตรกรขยายพื้นที่ และทำการเพาะปลูกเพิ่มขึ้น ประกอบกับราคาสินค้าเกษตรหลายชนิดที่ปรับตัวดีขึ้น จูงใจให้เกษตรกร เพิ่มการผลิตและมีการบำรุงดูแลรักษามากขึ้น และการดำเนินนโยบายและมาตรการของภาครัฐในการส่งเสริม อาชีพเกษตรกร อาทิ การขยายช่องทางการตลาดทั้งตลาดออนไลน์และออฟไลน์ ทำให้เกษตรกรมีช่องทางในการจำหน่ายสินค้าเกษตรมากขึ้น มาตรการเยียวยาและฟื้นฟูเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 เช่น การส่งเสริมอาชีพเกษตรกร และการพักชำระหนี้ รวมถึงการประกันรายได้ ทำให้เกษตรกรสามารถทำการผลิตและบริหารจัดการสินค้าเกษตรให้ออกสู่ตลาดได้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564)

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยางเป็นหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย มีภารกิจมากมายหลายด้านตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การ

บริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537และเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับพี่น้องประชาชนทั้งหลายของการบริหารการพัฒนาเน้นให้พี่น้องประชาชนได้คิดเป็นทำเป็นและมีส่วนร่วม ชุมชนบ้านยาง ตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ห่างจากตัวเมืองบุรีรัมย์ประมาณ 5 กิโลเมตร มีประชากรทั้งหมด 244 ครัวเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจากการสำรวจพบ ผู้ที่ประกอบอาชีพทำนาทั้งหมด 57 คน ซึ่งได้ผลผลิตในแต่ละปีเป็นจำนวนมากแต่คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนยังคงมีระดับต่ำ และมีหนี้สินจำนวนมาก ซึ่งสาเหตุอาจมาจาก ต้นทุนจากการทำนาสูงขึ้นประกอบกับประสบปัญหาาราคาข้าวตกต่ำทำให้เกษตรกรในชุมชนมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพและครอบครัว(วันทนา บ่อโท, 2564)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำนาของเกษตรกรบ้านยาง ตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรได้ทราบถึงต้นทุนที่แท้จริงและนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อลดต้นทุน จากการทำนา ซึ่งจะทำให้เกษตรกรในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นเพียงพอ ต่อการเลี้ยงชีพในครอบครัวเป็นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นทุนจากการทำนาของเกษตรกรบ้านยาง ตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาผลตอบแทนจากการทำนาของเกษตรกรบ้านยาง ตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุนสินค้า

ต้นทุนถือเป็นรายจ่ายที่เกิดขึ้นเพื่อให้ได้มา ซึ่งสินค้าหรือบริการอาจจ่ายเป็นเงินสด สินทรัพย์อื่นหรืออาจเป็นการให้บริการที่ก่อให้เกิดหนี้รวมถึงผลขาดทุนที่วัดค่าเป็นตัวเงินได้ ซึ่งเกี่ยวข้อง โดยตรงกับการได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ดังนั้นต้นทุนสินค้าจึงเป็นทั้งสินทรัพย์ และค่าใช้จ่าย ในกรณีที่สินทรัพย์นั้นจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อกิจการนั้นจ่ายออกไปเพื่อให้ได้สินค้าและบริการมาไว้จำหน่ายเพื่อใช้เป็นต้นทุนที่ใช้แล้วยังมีประโยชน์ในอนาคตต่อไป และตัดจ่ายต้นทุนในรูปของค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์นั้น โดยจะนำไปแสดงไว้ในงบดุล ส่วนกรณีที่เป็นค่าใช้จ่ายเป็นต้นทุนของสินค้าหรือที่กิจการจ่ายออกไปนั้นเพื่อที่จะให้เกิดรายได้ และเมื่อใช้ไปจะหมดประโยชน์ทันทีไม่ก่อให้เกิดรายได้อีกต่อไป (มนวิภา ผดุงสิทธิ์ (2556), ศรีสุตา อาชวานันทกุล (2556), เฉลิมขวัญ ครุบุญญะ (2554), ไพบูลย์ ผจงวงศ์ (2561))

2. แนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทน

ผลตอบแทนถือเป็นรายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้จากการลงทุน และการดำเนินงานจากการทำนา รายได้ที่เกษตรกรได้รับจากการนำผลผลิตที่ได้จากการทำนาไว้บริโภคเองหรือจำหน่ายในแต่ละปีถือเป็นผลตอบแทนจากการลงทุนทำนา (กชกร เกลิมกาญจนา (2549), กำพล สมพงษ์ (2555), เพชร ชุมทรัพย์ (2554), ไพบุลย์ ผจงวงศ์ (2561))

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กนกกาญจน์ ศรีสุรินทร์ (2560) ได้ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทน การปลูกข้าวนาปรัง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือเกษตรกรที่ปลูกข้าวในพื้นที่ตำบล คำเจริญ อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานีกลุ่ม ตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ผู้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปรัง จำนวน 130 ชุด และทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีต้นทุนในการปลูกข้าวในปีการเพาะปลูก 2559 (เดือนสิงหาคม- ธันวาคม) เฉลี่ยเท่ากับ 8,597.47 บาท ต่อไร่ มีกำไรสุทธิจากการปลูกข้าวเฉลี่ยไร่ละ 705.54 บาท อัตรากำไรสุทธิต่อต้นทุน 8.21% อัตรากำไรสุทธิต่อ ยอดขาย 7.49% อัตราผลตอบแทนการลงทุน (ROI) 7.37% และจุดคุ้มทุนอยู่ที่ 0.80 ต้นต่อไร่ ต้นทุนการปลูกข้าว ประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญ ได้แก่ ต้นทุนค่าวัตถุดิบ คิดเป็นร้อยละ 8.52 ต้นทุนแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 17.61 และต้นทุนค่าใช้จ่ายการผลิต คิดเป็นร้อยละ 73.87

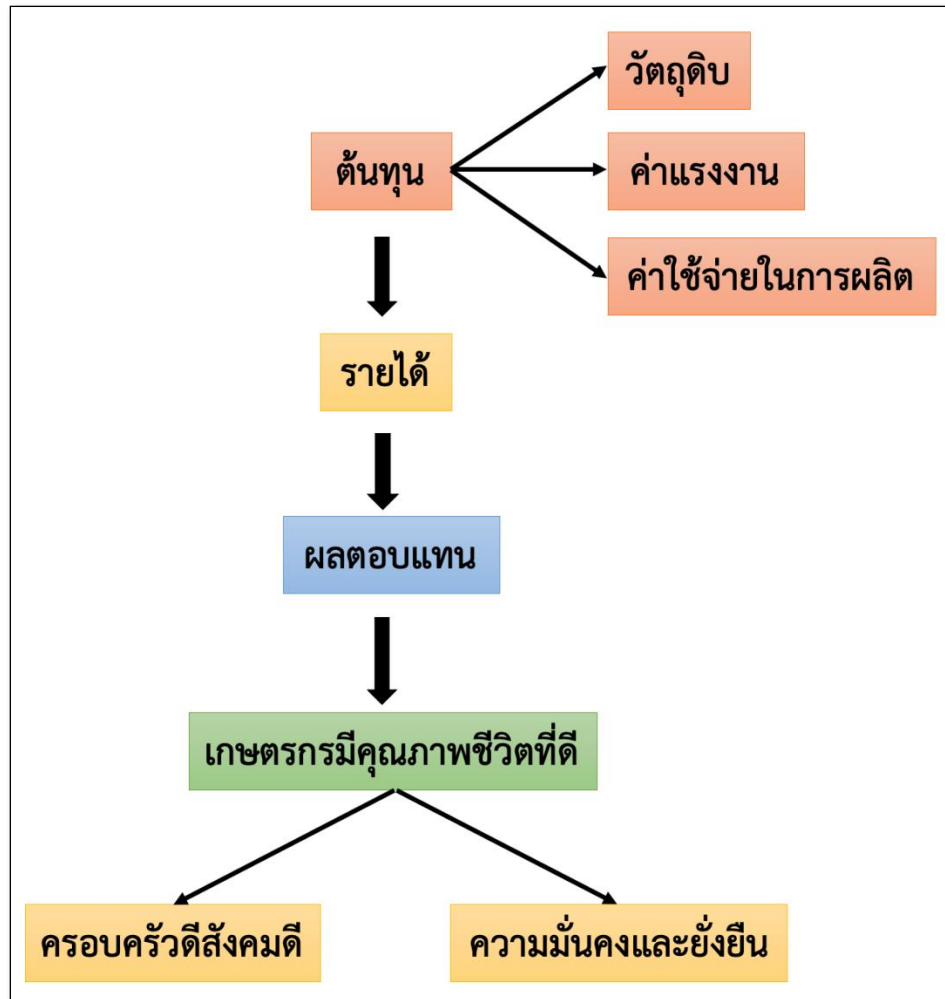
ทวีศักดิ์ บุญกมล (2560) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการลงทุนปลูกข้าวพันธุ์ กข 31 ของเกษตรกรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงทองหลาง อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านต้นทุนการลงทุนปลูกข้าวพันธุ์ กข 31 ของเกษตรกรในพื้นที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลบึงทองหลาง อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ปรากฏผลพบว่า เกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ เพาะปลูก 1-30 ไร่ พบว่า มีต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 1,368.14 บาท และมีต้นทุนแปรผันเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 3,217.24 บาท ต้นทุนรวมเท่ากับ 4,585.38 บาท ต่อไร่ เกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่เพาะปลูก 31-60 ไร่ พบว่า มีต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 1,308.82 บาท และมีต้นทุนแปรผันเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 3,331.45 บาท ต้นทุนรวมเท่ากับ 4,640.27 บาทต่อไร่ เกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่เพาะปลูก 61 ไร่ขึ้นไป พบว่า มีต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 1,299.82 บาท และมีต้นทุนแปรผันเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 3,567.54 บาท ต้นทุนรวมเท่ากับ 4,864.86 บาทต่อไร่

สุทธาทาศ ไชยคำ และคณะ (2563) การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตข้าวเม่า : กรณีศึกษาผู้ประกอบการในเขตบ้าน กลางใหญ่ ตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี พบว่า การแปรรูปข้าวเม่าจะมีต้นทุนการผลิตต่อถุง 21.07 บาท ช่วงการเก็บมีปริมาณการขายเท่ากับ 12,000 ถุง เป็นจำนวนเงิน 960,000 บาท หักต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร 242,520 บาท ภายในเดือนมกราคม คุณศิริรัตน์ ชาวตร มีกำไรขั้นต้น 1,191,720 บาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รายได้ที่คุณศิริรัตน์ ชาวตร ได้รับนั้นมากกว่าต้นทุนการผลิตข้าวเม่า ข้อเสนอแนะ ควรขุดสระน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำให้เพียงพอต่อการ ปลูกข้าวเพื่อที่จะได้ข้าวมาทำการผลิตเป็น

ข้าวเม่าและผู้ประกอบการควรกระจายข้าวเม่าสู่ร้านค้าอื่น ๆ เพื่อเพิ่มยอดขายให้มากขึ้น และเพื่อเพิ่มกำไรให้กับผู้ประกอบการ

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำนาของเกษตรกรบ้านยาง ตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำนาในเขตพื้นที่บ้านยาง ตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 57 คน (ทะเบียนเกษตรกรบ้านยาง, 2564)

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเภทต้นทุน ประเภทผลตอบแทน จำนวนต้นทุน และจำนวนผลตอบแทนที่ได้จากการทำนา ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และกรอบแนวคิดการวิจัยที่เพื่อสร้างข้อสรุปการกำหนดค้นหาความรู้เกี่ยวกับการทำนา เพื่อให้ข้อมูลมีความแม่นยำและน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ด้านข้อมูล ดังนี้ 1.1) ด้านเอกสาร ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันที่มาจากตำรา บทความวิจัย บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ 1.2) ด้านบุคคล ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันจากบุคคลหลายคน ได้แก่ นักวิชาการ ผู้นำชุมชน และกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งมีการเปลี่ยนตัวผู้สังเกตหรือสัมภาษณ์

2. โดยมีรายละเอียดแหล่งของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิของการวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documents) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการวิจัย และแนวคิดทฤษฎีตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่นำมากำหนดกรอบแนวคิดและกรอบในการการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำนาของเกษตรกรบ้านยาง ตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ และ 2) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ประกอบด้วย ข้อมูลการปลูกข้าว ปัญหาที่เกิดจากปลูกข้าว ปัญหาจากการจำหน่ายข้าว รวมทั้งผลการดำเนินงานของการทำกิจกรรมร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกระบวนการทำงานร่วมกันของคนในชุมชน โดยการสนทนาพูดคุยกับชุมชนซึ่งมีวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Technique) โดยใช้การสัมภาษณ์ (Interview Guide) เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ข้อมูลการปลูกข้าว ปัญหาที่เกิดจากปลูกข้าว และปัญหาจากการจำหน่ายข้าว ตลอดจนการค้นหาคำพ้องความหมายของข้อมูล เช่น องค์ความรู้เกี่ยวกับข้าว

วิธีรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิของการวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documents) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการวิจัย และแนวคิดทฤษฎีตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่นำมากำหนดกรอบแนวคิดหรือกรอบในการศึกษาเกี่ยวกับ

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำนาของเกษตรกรตำบลบ้านยาง อำเภอบ้านยาง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยดำเนินการลงพื้นที่เป็นเข้าสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ที่ประกอบอาชีพทำนาในชุมชนบ้านยางเพื่อให้ได้มาซึ่งประเภทของต้นทุน และประเภทของผลตอบแทนที่เกิดจากการประกอบอาชีพทำนา เพื่อนำข้อมูลมาสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลปริมาณต้นทุน และปริมาณผลตอบแทนจากการทำนา

1.2 ดำเนินการจัดทำแบบสัมภาษณ์ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างพร้อมกับตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์

1.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรผู้ที่ประกอบอาชีพทำนาในชุมชนบ้านยาง และขึ้นทะเบียนเกษตรกร

2. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ประกอบด้วย ประเภทต้นทุน ประเภทผลตอบแทน ปริมาณต้นทุน และปริมาณผลตอบแทน โดยการสนทนากลุ่ม การจัดเวทีร่วมกับชุมชนซึ่งมีวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 การสนทนากลุ่ม (Focused Group) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Schedule) ในการระดมความคิดเห็นของกลุ่ม (Group Think) โดยใช้เทคนิค Appreciation-Influence-Control (AIC) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลประเภทต้นทุน และประเภทผลตอบแทนจากการ โดยทำการแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม และให้สมาชิกกลุ่มช่วยกันคิดประเภทต้นทุน และประเภทผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจากการทำนาของเกษตรกรตำบลบ้านยาง

2.2 การระดมสมอง (Brainstorm) เป็นการจัดเวทีระดมสมองเพื่อยืนยันข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มในข้อที่ 2.1 เกี่ยวกับประเภทต้นทุน และประเภทผลตอบแทนจากการทำนาของเกษตรกรตำบลบ้านยาง เพื่อที่จะนำไปสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลปริมาณต้นทุน และปริมาณผลตอบแทนจากการทำนาต่อไป

2.3 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Technique) โดยใช้การสัมภาษณ์ (Interview Guide) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม และไปเก็บรวบรวมข้อมูลปริมาณต้นทุน และปริมาณผลตอบแทนจากการทำนาของเกษตรกรตำบลบ้านยาง อำเภอบ้านยาง จังหวัดบุรีรัมย์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำนาของเกษตรกรตำบลบ้านยาง อำเภอบ้านยาง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์โดยใช้วิธีการประมวลผลตามหลักสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนจากการทำนาของเกษตรกรบ้านยาง ตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย ค่าวัตถุดิบ ค่าแรงงาน ค่าใช้จ่ายในการผลิต และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดยใช้สูตรทางการบัญชีของ ไพบุลย์ ผจวงค์ (2561)

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับผลตอบแทนจากการทำนาของเกษตรกรบ้านยาง ตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย รายได้จากการจำหน่ายข้าว และรายได้อื่น ๆ โดยใช้สูตรทางการบัญชีของ ไพบุลย์ ผจวงค์ (2561)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำนาของเกษตรกรตำบลบ้านยาง อำเภอ บ้านยาง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลปริมาณต้นทุน และปริมาณผลตอบแทนที่ได้มาคำนวณหาผลลัพธ์ หลังจากนั้นนำผลลัพธ์ที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้สูตรการคำนวณ ดังนี้

1. กำไรขั้นต้น $=$ รายได้จากการขาย - ต้นทุนการผลิต
2. กำไรสุทธิ $=$ รายได้จากการขาย - ต้นทุนรวม
3. อัตรากำไรขั้นต้น $= \frac{\text{กำไรขั้นต้น} \times 100}{\text{รายได้จากการขาย}}$
4. อัตรากำไรสุทธิ $= \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{รายได้จากการขาย}}$

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำนาของเกษตรกรบ้านยาง ตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ต้นทุนจากการทำนาของเกษตรกรบ้านยาง พบว่ามีต้นทุนเฉลี่ย/ไร่ จำนวน 3,592 บาท โดยแยกเป็นวัตถุดิบ เฉลี่ย/ไร่ จำนวน 1,013 บาท ค่าแรงงาน เฉลี่ย/ไร่ จำนวน 1,022 บาท ค่าใช้จ่ายในการผลิต เฉลี่ย/ไร่ จำนวน 1,482 บาท และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เฉลี่ย/ไร่ จำนวน 75 บาท

2. ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทน พบว่าเกษตรกรบ้านยาง พบว่า มีรายได้เฉลี่ย/ไร่ จำนวน 6,283 บาท โดยแยกเป็นรายได้จากการจำหน่าย จำนวน 5,299 บาท และรายได้จากการบริโภค จำนวน 984 บาท และวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน พบว่า เกษตรกรบ้านยาง มีรายได้โดยภาพรวม จำนวน 5,962,507 บาท มีต้นทุนจากการผลิต จำนวน 3,337,269 อัตรากำไรขั้นต้น 44.03% และอัตรากำไรสุทธิ 42.84%

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำนาของเกษตรกรบ้านยาง ตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาต้นทุนจากการทำนาของเกษตรกรบ้านยาง ตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่ามีต้นทุนเฉลี่ย/ไร่ จำนวน 3,592 บาท โดยแยกเป็นวัตถุดิบ เฉลี่ย/ไร่ จำนวน 1,013 บาท ค่าแรงงาน เฉลี่ย/ไร่ จำนวน 1,022 บาท ค่าใช้จ่ายในการผลิต เฉลี่ย/ไร่ จำนวน 1,482 บาท และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เฉลี่ย/ไร่ จำนวน 75 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร โสมคำภา (2562) พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนในการปลูกข้าว 1,200 บาท มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 550 บาท และมีกำไรสุทธิ 19,250 บาท สำหรับการเพาะปลูก 25 ไร่ มีรายได้ 525,000 บาท มีต้นทุนในการปลูก 30,000 บาท มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 13,750 บาท และมีกำไรสุทธิ 481,250 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณษา ไวถิตวิวัฒน์ (2560) พบว่าการปลูกข้าวแบบเกษตรอินทรีย์ มีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 2,410.10 บาท โดยจำแนกเป็นค่าวัตถุดิบทางตรง 379.79 บาท/ไร่ ค่าแรงงานทางตรง 630.41 บาท/ไร่ ค่าใช้จ่ายในการผลิต 1,309.58 บาท/ไร่ และมีค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารของเกษตรอินทรีย์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาทีณี จันทรช่วงโชติ (2557) พบว่า การปลูกข้าวหอมมะลิ 105 แบบหวาน มีต้นทุนผลิตต่อไร่ 2,984.58 บาท ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต 740.60, 772.14 และ 1,471.84 บาท ตามลำดับ และค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร 424.89 บาท สรุปได้ว่า ปัญหาในการปลูกข้าวทั้งสองแบบมีปัญหาไม่ต่างกัน คือ ปัญหาด้านการขาดแคลนน้ำ ด้านโรคพืช และศัตรูพืช และปัญหาด้านแรงงาน

2. การศึกษาผลตอบแทนจากการทำนาของเกษตรกรบ้านยาง ตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีพบว่าเกษตรกรบ้านยาง พบว่า มีรายได้เฉลี่ย/ไร่ จำนวน 6,283 บาท โดยแยกเป็นรายได้จากการจำหน่าย จำนวน 5,299 บาท และรายได้จากการบริโภค จำนวน 984 บาท และ วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน พบว่า เกษตรกรบ้านยาง มีรายได้โดยภาพรวม จำนวน 5,962,507 บาท มีต้นทุนจากการผลิต จำนวน 3,337,269 อัตรากำไรขั้นต้น 44.03% และอัตรากำไรสุทธิ 42.84% สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร โสมคำภา และคณะ (2562) พบว่า การปลูกข้าว พันธุ์ กข 29 (ชัยนาท 80) มีรายได้ 21,000 บาท/ไร่ มีต้นทุนรวม 1,750 บาท/ไร่ กำไรขั้นต้น 19,800 บาท/ไร่ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 550 บาท/ไร่ และมีกำไรสุทธิ 19,250 บาท/ไร่ อัตราผลตอบแทนการลงทุน (ROI) เท่ากับ 1,100% /ไร่ อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) เท่ากับ 12.57% /ไร่ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) เท่ากับ 12.57% /ไร่ อัตรากำไรสุทธิต่อยอดขายร้อยละ 91.% /ไร่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาทีณี จันทรช่วงโชติ (2557) พบว่า ผลตอบแทนสำหรับการปลูกข้าวหอมมะลิ 105 แบบหวาน และปักดำมีต้นทุนผลิตต่อไร่ 3,084.84 บาท ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงทางตรง ค่าใช้จ่ายในการผลิต 523,421,137.51 และ 1,423.91 บาท ตามลำดับ และค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร 601.73 บาท ยอดขายสุทธิ 7,864.88 บาท กำไรขั้นต้น 4,780.04 บาท กำไรสุทธิ 4,178.31 บาท อัตรากำไรขั้นต้น 60.78% อัตรา

กำไรสุทธิ 53.12% และผลตอบแทนจากสินทรัพย์ 4.80% สรุปได้ว่า ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกข้าวหอมมะลิ 105 แบบหว่าน และปักดำสูงกว่าแบบหว่านนอกจากนี้ยังพบว่า ปัญหาในการปลูกข้าวทั้งสองแบบมีปัญหาไม่ต่างกัน คือ ปัญหาด้านการขาดแคลนน้ำ ด้านโรคพืช และศัตรูพืช และปัญหาด้านแรงงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปพิจารณาต้นทุน และหาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต

1.2 สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจสำหรับผู้ที่มีความสนใจในด้านการทำนา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำนาในหลาย ๆ พื้นที่เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกับการศึกษาในครั้งนี้

2.2 การทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนเชิงเปรียบเทียบของการปลูกข้าว โดยใช้สารเคมี และสารชีวภาพ เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่ได้สูงสุด

2.3 ควรศึกษาปริมาณการใช้วัตถุอันตรายในการทำนาเพื่อได้ผลผลิตสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

กชกร เฉลิมกาญจนา. (2549). *การบัญชีบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กนกกาญจน์ ศรีสุรินทร์. (2560) *ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกข้าวนาปรัง กรณีศึกษา บ้านฮี หมู่ 3 ตำบลคำเจริญ อำเภอดงเจริญ จังหวัดอุดรธานี*. วิจัย. บัญชีบัณฑิต : มหาวิทยาลัยราชธานี.

กำพล สมพงศ์. (2555). *ผลตอบแทนและความเสี่ยง กรณีศึกษาหลักทรัพย์ในกลุ่มบริษัทเงินทุนและตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. รายงานการวิจัย คณะพัฒนาเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เฉลิมขวัญ คุรุบุญวงศ์. (2554). *การบัญชีเพื่อการจัดการ*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.

ทวีศักดิ์ บุญกมล. (2560). *การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการลงทุนปลูกข้าวพันธุ์ กข 31 ของเกษตรกรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงทองหลาง อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี*. การค้นคว้าอิสระ. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์

นราทิพย์ ชุตินวงศ์. (2550). *แนวคิดและทฤษฎีผลตอบแทน (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เพชร ชุมทรัพย์. (2554). *การวิเคราะห์ผลตอบแทน*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไพบูลย์ ผจงวงศ์. (2561). *การบัญชีเพื่อการจัดการ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. สำนักพิมพ์แสงดาว : กรุงเทพมหานคร.
- มนวิภา ผดุงสิทธิ์. (2556). *การบัญชีต้นทุน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.
- เมธี เจริญสุข และอนุพล อุ่นเอ้ย. (2562). *การลดต้นทุนกระบวนการปลูกข้าวนาปรัง กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านหนองบัวหึง จังหวัดราชบุรี*. วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วาทีณี จันทร์ช่วงโชติ. (2557). *การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวหอมมะลิ 105 หว่าน กับแบบหว่านและปักดำของเกษตรกร อำเภอลำโรงท่าบ จังหวัดสุรินทร์*. บัญชีมหาบัณฑิต. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วันทนา บ่อไทย. (2564). *กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรบ้านยาง*. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2564, จาก <http://sites.google.com/site/klummaebankestrkrbanyang/home/bribth-hmuban>.
- วรรณิ จิเจริญ. (2550). *การบัญชีต้นทุน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศรีสุดา อาชวานันทกุล. (2556). *การบัญชีต้นทุน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริพร โสมคาภา, กาญจนา วงศ์หมื่น, เกวลี พันธุ์บัว, สิริกุล จันทิมา, และเกศสุดา แก่นจันทร์. (2562). *ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวเจ้าพันธุ์ กข 29 (ชัณษาท 80) ในเขตพื้นที่หมู่ที่ 4 บ้านไร่สุขุม ตำบลห้วยยั้ง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร*. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 สถาบันวิจัยและพัฒนา : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. 20 ธันวาคม 2562.
- สุทามาศ ไชยคำ, ภัทรจาริน ศรียงค์, รัตติญา บุญเลิศ, สุภาดา บริบูรณ์มั่งสา และชุตติกาญจน์ เกษลา. (2563). *การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตข้าวเม่า : กรณีศึกษา ผู้ประกอบการในเขตบ้านกลางใหญ่ ตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี*. วิจัย. บัญชีบัณฑิต : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สุพรรณษา ไวอติวัฒน์. (2560). *การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกข้าวแบบเกษตรกรอินทรีย์กับเกษตรกรเคมี*. การค้นคว้าอิสระ. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2564). *ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรปี 2564 และแนวโน้มปี 2565*. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร : กรุงเทพมหานคร.